

НАЛЕЖНІСТЬ ЗАБРУДНЮВАЛЬНИХ РЕЧОВИН ЗВОРотної ВОДИ ДО ВІДХОДІВ

Уберман В. І.¹, Васьковець Л. А.²

¹ НДУ «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем», м. Харків, ² НТУ «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У доктринальних документах загальної екологічної політики України та водної політики головним джерелом екологічної небезпеки й забруднення води визнається скидання забруднювальних речовин (ЗР) з промислових та господарських об'єктів зі зворотною водою. Тому чітке визначення еколого-правового статусу ЗР належить до нагальних наукових проблем. У випадку скидання ЗР у водний об'єкт «привнесення» має два аспекти: номінаційний та кількісний. За першим – вважається, що при скиданні ЗР до матриці складу приймальної води додаються нові речовини. У кількісному аспекті «привнесення» означає, що маса (М) або масова концентрація ($L^{-3}M$) деяких речовин у приймальній воді збільшується внаслідок скидання. Отже, наразі поняття ЗР при водокористуванні, зокрема спеціальному, означає лише речовину, яка внаслідок використання води додається у зворотну воду і скидається з нею у водний об'єкт.

В іншому базовому Законі України «Про відходи» (ЗВУ) у ст. 1 визначено: «відходи – будь-які речовини, матеріали й предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання. З порівняння даного визначення з визначенням ЗР у ВКУ виникає питання про певний дуалізм екологічного статусу ЗР. Така законодавча невизначеність іноді викликає надмірно жорсткі природоохоронні рішення, призводить до сумнівного визначення екологічних правопорушень.

Показовим прикладом складного судового спору через різне ставлення до шахтних і кар'єрних вод (ШКВ) є справа Запорізького окружного адміністративного суду № 280/4415/18 за позовом ПрАТ «Запорізький залізорудний комбінат» до Державної екологічної інспекції (ДЕІ) у Запорізькій області. Відповідач стверджував, що ПрАР «ЗЗК» незаконно використовує ставок-випаровувач для зливу виробничих відходів. На думку центрального органу державного управління ШКВ «належать до категорії зворотних вод..., а регулювання у цій сфері законодавства здійснюється за нормами водного законодавства України». Такі вимоги сторін спору констатують існування правової неоднозначності у визначенні природоохоронного статусу ШКВ, яка вимагає різного поводження.

Висновки. Виявлено, що у деяких випадках діяльності з регулювання скидання ЗР із точкових джерел у поверхневі води виникає невизначеність щодо належності ЗР зі скинутою водою до категорії зворотної води або до відходів виробництва. Причиною є помилкове поняття «забруднюючої речовини» у сучасній редакції ВКУ. Така невизначеність викликає еколого-правові та еколого-економічні проблеми, пов'язані з оподаткуванням скидів ЗР, а також ускладнює здійснення екологічного менеджменту. Отже, виявлений дуалізм ставлення до ЗР у зворотній воді підлягає усуненню на законодавчому рівні.